

Kozma
László

Az Isten boltja

KOZMA LÁSZLÓ

AZ ISTEN BOLTJA

KOZMA LÁSZLÓ

AZ ISTEN BOLTJA

KORDA KIADÓ
KECSKEMÉT
2000

Nyelvi lektor: Holczer József Sch.P.

**Kiadja a KORDA Kiadó
6000 Kecskemét, Lestár tér 2. (Tel.: 76/328-977)
Felelős vezető: dr. Bujdosó Gabriella
Megjelent a MERCATO Bt. gondozásában (Tel.: 76/487-417)
ISBN: 963 9332 01 1
Cofinec Szilády Nyomda Kft.
Kecskemét Mindszenti krt. 63.**

Bevezető

Ennek a kötetnek a történetei erdélyi gyermekotthonokban játszódtak. Apró emberi sorsok villannak föl bennük, a lélek eszmélkedése, magára találása. Mint cseppben a tenger, tükröződik azonban bennük egy nagyobb árvaság is: hiszen az első világháborút követő időkben a magyarság egészének önértékelése, öntudata roppant meg, ma pedig a gazdasági kényszerek szorításában a kultúra, az identitás értelme kérdőjeleződik meg. Zsákutcába jutott gazdasági fejlődés, vergődő családok, az úgynevezett szociális hálóból kihulló emberi sorsok, tanácstalanná váló fiatalok, akik sokszor érthető indokokból, elhagyják szülőföldjüket, hogy másutt olvadjanak be szerencsésebb sorsú nemzetekbe.

Lelhet-e támaszra az egyik árvaság a másik árvaságban, hogy a nemzet egésze karolja föl azokat, akik máskülönben elvesznének. Katolikus, református, alapítványi kezdeményezések igyekeznek segíteni: az ő hétköznapi életükből villantunk fel egy-egy kockát. Hogyan találunk lassan önmagukra az ide került gyermekek, és nem lehet nem meglátni, hogy bennük a tágabb közösség eszmélkedik.

– Szászvároson 1999-ben volt két temetés, de 24 gyermeket fogadtunk be – mondja Bőjte Csaba, azaz Csaba testvér, ferences rendi szerzetes, a dévai otthon vezetője. Van-e más erdélyi város, amely ekkora népszaporulattal rendelkezik? Belépünk az otthon kapuján: a legkisebbek már csüngenek is a papbácsin. Belekapaszkodnak a barátcsuha lecsüngő övébe, mintha mászókötel lenne. Az is, a szeretet mászókötele, mely magasabb célok felé visz. Mert a Csaba királyfi csillagai most lejöttek a földre. Valaki azt mondta az Úristennek: én készen állok. Megkezdem a munkát, befogadom a legkisebbeket, úgy, ahogyan Te kívántad. A többi rád bízom, mert a szándék bevégzéséhez az én erőm kevés: teszel-e csodát naponta? És az Úristen válaszolt a hétköznapi csodáival, azzal, hogy a kezdeményezés a nehézségek ellenére is gyarapodik, bővül, erősödik. Vonzása van ennek a helynek, ezeknek a helyeknek itt, Erdélyben. Látogatók jönnek; van, aki egy órára, mint egy idős osztrák nagymama, aki egy tele autó csokoládét hozott, mások napokat, akár heteket marad-

nak. De mindegyikük úgy érzi, bármit hozott is: ő kapta a többit. Az otthon ma már állami támogatásban részesül, a rendszeres támogatók között pedig pedig nem egy ortodox vallású is van.

– Nekem nincsenek irigyeim, nincs konkurenciám a többi iskola között; azokkal foglalkozom, akiket elhagytak, akiket más nem vett észre. A vallás, a hit pedig csodálatraméltó, valóban egybefogja az embereket. Nemrégén a moldvai kolostorokban tapasztaltam meg a hit, a nyugalom erejét, az Istenre való ráhagyatkozás szépségét. Tenni kell a dolgunkat, nem pedig siránkozni és akkor az Isten mellénk áll. Nem jelenti ez azt, hogy ne lennének nehézségek, problémák: nehéz sorsú gyereket vállalunk fel, akik tele vannak félelmekkel, gyanakvással, maga a gondoskodás is állandó fizikai erőfeszítést igényel. Hiszen a mi családias szervezetünkben egy-két nevelőszülőre tíz-tizenkét gyerek jut. Szeretném, ha egész Erdélyben kiépülne a gondoskodásnak ez a hálózata: nemzetünket csak ez a bárka képes megtartani, továbbvinni a következő századokba.

Idézhetünk más kezdeményezéseket is: például a marosvásárhelyi református Lídia vagy a Dorcas gyermekotthont, de Erdély más vidékein is alakultak már hasonló kezdeményezések. Szabó István és felesége nagy szeretettel, lelkesedéssel osztja meg tapasztalatait. Családi közösségük egyben a két otthon működését is egybefogja, hiszen Szabó István a Dorcas, felesége pedig a Lídia vezetője. Személyes sorsuk így tágabb értelmet kap az alakuló gyermek-közösségekben, mint a szertefutó hullámgyűrű. Ők azonban azt mondják: a gyerekektől kaptak többit. A közösségnek igazi újságja is van, Liliput-ország lapocskája, a Dorcas Híradó. Ebből idézek egy történetet.

A négyéves Istvánka izgalommal figyel a vasárnapi készülődést, mikor templomba indulnak. Mindenütt ott van, csak itt ne hagyják valahogyan, mindenben részt akar venni. Hiszen az utcák, a házak is mások így vasárnap, valahogy ünnepélyesebbek, az emberek kevésbé sietnek, talán még a napsugár is ragyogóbb, megcsendül a harang, és ők föl sétálnak a Vártemplomba, ahol Dénes bácsi hozzájuk fordulva, őket is megszólítva végzi az istentiszteletet. Istvánkának már saját helye is van, mindig ugyanoda igyekszik ülni; úgy érzi, már az, hogy itt lehet, valami fontosat jelent, még ha nem is szólal meg, hiszen a templomban nem szabad fecsegni, figyelni kell, és Istvánka figyel is, egész váratlan kérdései vannak, mikor hazafelé tartanak, mintha egy-egy ige-szó nem is a fülébe, hanem egyenesen a szívébe röpült volna. Egyelőre azonban el kel-

lene indulni, és nézd csak, a többiek már csaknem felöltöztek, hát vele mi lesz?

– Az én cipőmet is tisztítsátok meg, mert kell menjek a templomba. Megyünk Jézushoz látogatóba! – figyelmeztet bennünket, és a Biblia szerint is igaza van: hogy maradhatnának el a látogatástól éppen a legkisebbek?

Megérkezés

Palika nagy útra indul. Igaz, először álmában, mert már napok óta nyugtalanul forgolódik, hiszen tudja, hogy elkerül otthonról. Tízen laknak egy szobában, az édesanyja elment valahová, először jött tőle egy gyűrt képeslap, de többé nem hallottak róla. A képeslapot Palika a zsebében őrizte, amíg teljesen szét nem rongyolódott, egy foszlánya még most is megvan. Olyan nagy ház található azon a képeslapon, amelyet Palika még sohasem látott. Egymás fölött vannak az ablakai, egészen magasan, nem úgy, mint itt a falu szélén álló házaké, amelyek, földszintesek lévén, egymás mellett húzódnak. – Toronyház! – mondott a nagyapa egy ismeretlen szót, amikor a képeslapra pillantott. – Hát, úgy látszik, a városba ment. Palika az egészből csak az ismeretlen hangzású szót jegyezte meg, ami összesűrítette a magányát, hiszen hiába voltak tízen is a szobában, igazán közelinek az édesanyját érezte. – Tojonyház! – kiáltotta el magát játék közben, mikor, mint a verébcsapat, futottak át az udvaron. – Vájos! – hívta az édesanyját, mintha ezekkel a varázsszavakkal felidézhetné. Az itteni házacskákat kalyibának nevezik, habár nevezhetnék éppen kaptárnak is, hiszen úgy zúgnak elő belőle a gyerekek, csapatban, mint a méhecskék, meg aztán több hely sem igen jut egyre-egyre, mint a kaptár sejtje. Mézecsket viszont nemigen tudnak gyűjteni, ezért aztán örökké éhesek, meg aztán a nagyapa a ruházatról sem képes megfelelően gondoskodni. Iskola-előkészítőbe sem járt, aztán az iskolalátogatás sem a megfelelő rendben zajlott.

Ezért aztán látogatók érkeztek hozzájuk, akik hosszasan beszélgettek a nagyapával. Többször is eljöttek, Palika kíváncsian méregette őket, nem hitte, hogy bármi közülük is lehetne a sorsához, hiszen olyanok voltak a számára, mintha egy idegen bolygóról szálltak volna alá. Beszédükből egy-egy szót ragadott ki, melyek éppoly különösek voltak, mint a toronyház. Gondoskodás, iskolakötelezettség – igaz, az utóbbit azonnal elfelejtette, nem is értette, a nagyapa viszont valószínűleg igen, mert sóhajtozva mondta: – Palika, jobb lesz neked ott, meg nekünk is könnyebb. Meg aztán meg is látogatunk, igaz, hogy egy kicsit messzebbre kerülsz, de igaza van a plébános bácsinak. – Tojonyházba megyek? –

kérdezte Palika felvidulva, amiben az a reménység is benne foglaltatott, hogy ismét találkozhat az édesanyjával. – Hát, nem egészen – hűtötte egy kicsit a nagyapa a lelkesedést, megérezve a toronyházban rejlő kívánságot. Ne érje csalódás a gyereket mindjárt az első pillanatban. – Tudod, anyád másfelé indult, most nem lehet utána menni.

Lássuk most már, Palika hogyan fog belépni ebbe a számára csodálatosan csillogó új világba. A régi helyén, a falunak is a határában, ahol kis házacskák, sáros udvarok sorakoznak egymás mellett, a zsúfoltságban, a fürdőszobát egy-egy ritkán használatba kerülő lavór képviselte. Nagy tehát az ellentét a mostani meg a másik otthon között – látszik is az elfogódottság, ahogyan a küszöböt átlépi. Szemügyre veszi az ágyat, biztatjuk, próbálja ki, amit ő óvatosan meg is tesz, először csak a szélére ülve. Azután odamerészkedik az asztalhoz, helyet foglal a széken, ceruzát vesz a kezébe, igazi színeset, egy füzetbe rajzolgat, aminek a lapját nem fogja széjjelszedni a kisebb testvér. A ceruza is egészen az övé, piros-kék, csak meg kell fordítani, eget és napot rajzolhat vele egyszerre. Kéklő eget, amelyből most a számára is előcsap a napsugár, ki is pirosozza alaposan. A betűvetés titkait most nem firtatjuk, pedig már nyolcéves, de bizonyára lesz mit pótolni. A játékokat őszinte ámulattal fogadja, de most nem mélyed el a titkaikban: hiszen nagyobb dolgokról van szó, az Újvilág horizontjának felfedezéséről.

Körülnéz tehát a szobában, immár elégedetten szemléli a függönyt a tágas ablakon, és megszólal:

– Menjünk be mán a másik kalyibába is!

Amin a szomszédos szobát érti, meg azt a kívánságot, hogy egészében szeretné látni az új környezetet. Számba venni a társakat, miféle népek is azok. Örülünk ennek az érdeklődésnek, hiszen a reménység föltámadását jelenti.

Úgy látszik, csakugyan hazaérkezett, vagy legalábbis megtette az első lépéseket. Mert egy hónap múltán már így invitálta az egyik látogatót:

– Gyere, látogasd meg a családomat!

Mivelhogy itt szűkebb közösségben élnek, ezeket a kisebb közösségeket nevezzük családnak. A meghívásban pedig már az is kifejeződik, hogy Palika nemcsak játékaival, apróbb tárgyaival dicsekszik a hozzá közel állóknak, hanem bemutatandó kincsnek tekinti azt a megfoghatatlan valamit is, amit olyan szárazon nevezünk emberek közötti kapcsolatnak.

Próbatétel

Nemcsak a gyerekeknek kell azonban „megérkezniük”, nincs ez másképpen a nevelőkkel sem. Új közösségbe, körülmények közé kerülnek ők is, amit meg kell szokniuk, amihez alkalmazkodniuk kell. Mindenki átesik a tűzkeresztségen, sokan vannak úgy, hogy pár nap után azt mondják: na nem, nem vagyok én megőrülve, hogy mindezt vállaltam. Pedig, az örület, már ha ezt örületnek lehet nevezni, már megkapta őket, mint a tűzláng: a „családba” tartozó gyerekek megsejtik a kiugrási szándékot, kikerekedik egy szem, átkulcsol egy kéz, gyakran nem is szólnak semmit, de egy pillantás is elég. Így esik, hogy a felnőtt legtöbbször marad, talán saját magát sem értve egészen. – Örültem, hogy végre elszabadulok innen, lesz egy kis nyugalom – mesélte egyik nevelőnő. Pár napra mentem el a rokonaimhoz, itt legalábbis ezt mondtam, de komolyan foglalkoztatott a gondolat, hogy nem térek vissza. Képzelve, már az első napon felhívtam az otthont, hogy a Gergő lement-e vacsorázni, mert az utóbbi időben úgy kellett biztatgatni. Komolyan, nem is értettem magamat. A rokonaim meg csak néztek, mi történt velem, engem meg az bosszantott, hogyhogy nem értik, hát a Gergőnek muszáj vacsoráznia, másképp egész éjjel sóhajtozik, forgolódik. De hát én voltam az, aki forgolódott, alig vártam, hogy visszamenjek. Sokszor van úgy, hogy közelről csak a nehézségeket látjuk, de ahogy elszakadunk valamitől, valahogyan megvilágosodik a célja, az értelme. Ezért nem bántam azt a pár napot, de megvallom, visszafelé már egy korábbi vonattal utaztam, mint ahogyan terveztem.

Eszter, az új nevelő számára Anna néni jelentette a próbatételt. Pedig Anna néni a legnépszerűbb a gyerekek között, mindig mosolyog, ugyanakkor szigorú is tud lenni, valahogy föl sem merül, hogy ne tegyék meg, amit mond. Tapasztalatait, módszereit szívesen átadja, megosztja. De hát az életben még a legjobb akarat is próbatételt jelenthet a környezetnek, esetleg éppen a saját törekvéseik kudarcát látják a másik sikerében, és ez annál fájóbb, minél őszintébb, lelkesebb volt esetleg a saját erőfeszítés.

Eszter már egy hónapja foglalkozott a maga „családjával”, igazán áldozatkészen. A gyerekek megszerették, valóban jó kapcsolatot alakított ki velük. Hanem egy nap megjött Anna néni, aki valamilyen okból hosszabb ideig távol volt.

– Anna néni, Anna néni! – kiáltozta a csoport, otthagya Esztert, rohantak mindnyájan hozzá.

– Ezért dolgoztam, vesződtem velük ennyit? Iszonyúan elkeseredtem, elhatároztam, hogy összecsomagolok és elmegyek, – mesélte Eszter az esetet. – De úgy látszik, Anna néni nemcsak a gyerekek nyelvén értett. A zsvaj elültével odajött hozzám, és arra kért, imádkozzunk együtt az Újszövetségből. Aztán elmesélt egy történetet.

– Legnagyobb csalódásaim egyike volt az, amit most elbeszélék neked, de mégis megerősített, és még nagyobb eltökéltséggel töltött el. Irénke hosszú hányódás után került hozzánk, próbáltuk rávenni anyját, hogy látogassa, de ő, habár mindig megígérte, fogadkozott, ezt sohasem teljesítette. Pedig lettek volna alkalmak: a gyerek szereplése az évnnyitón, szép kis verset tanult meg, az elsőáldozás. Az utóbbi esetben még a szertartás is később kezdődött, annyira kért Irénke, hogy biztosan eljön az édesanyja. Tudtuk ugyan, hogy hiába hívtuk, most sem lesz semmi a látogatásból, mégis teljesítettük az elsőáldozós kívánságot, hiszen az elsőáldozás előkészülete is várakozás Krisztusra. Ezután is igyekeztünk széppé tenni az ünnepeket Irénke számára, de éreztük, hogy valami mindig hiányzott. Karácsony közeledtével előre elterveztem a szentesítést, milyen meséket, történeteket fogok elmondani, minden családtagunknak személyre szóló ajándékot készítettem. Elhatároztam azt is, hogy pár nappal karácsony előtt meglátogatjuk az édesanyját, essen meg hát a találkozás is, könnyebben telnek így a szenteste pillanatai, hiszen biztos voltam abban, hogy az édesanya meghívásunk ellenére sem fogja felkeresni az intézetet.

Az anya szinte leírhatatlan körülmények között lakott – a gyereket innen hoztuk el. Az épület valamikor sertéstelep volt, aztán a város odaadta a hajléktalanoknak, de éltek itt a blokklakásokból kitelepített családok is. Pár négyzetméteren, a rácsokra takarót, ezt-azt akasztottak, de a matracot sokan a betonra tették. Volt, aki valamennyire kicsinosította ezt az emberinek alig nevezhető lakhelyet, mások nem nagyon törődtek a körülményekkel: az édesanya az utóbbiak közé tartozott. No, de legalább annyi becsület volt benne, hogy a megbeszélt találkozó alkalmával otthon tartózkodott. Mikor a gyerek meglátta, mintha ott sem lettem

volna, karját kitérve futott hozzá, nem érdekelte még az a közöny sem, amely szinte sugárzott az anyából. Vagy lehet, hogy mégis volt egy saját hullámhosszuk, amelyet én nem érzékeltem, nem vettem észre? Talán mondanom sem kell: a gyerek nem jött vissza velem az otthon melegébe, tisztaságába, ott töltötte a karácsonyt az anyával egy szennyes takaró alatt, dideregve, éhesen, hiába tudta, hogy várja a közös ünneplés, a torta, a meglepetés.

De a tortából azért eltettem egy jókora darabot, és a meglepetés sem maradt el, mondta Anna néni, és közhely, nem közhely, könny csillant meg mindkettőnk szemében. Mert Istennek ez a legnagyobb csodája: hogy vannak olyan szívbe oltott kapcsolatok, melyeket semmi sem változtat meg. Talán az isteni hűségnek magának a tükrei ezek a gyermekarcok, melyek akkor is adnak, ha semmijük sincsen, viszonzás nélkül is kitartanak a szeretetben, hogy végül mégis átformálják a világot.

Cseppre csepp!

Futózápor. Úgy hull,
Úgy pereg,
Rigó kiáltja, hogy
Cseppre csepp!

Nemcsak rigó. Mind a
Verebek –
Bokor ágán ringva
Csicsereg.

Kedvetek vidítja
Szívemet,
Egyszerű dal titka:
Cseppre csepp!

Hirdeti: a csepp is
Több lehet:
Felragyogó, fényes
Szeretet.

Értitek-e, mind ti
Emberek?
Tavaszi ág inti:
Cseppre csepp!

Így adjatok mosoly
Cseppeket,
Kézfogást, egy cseppnyi
Meleget.

Átölelve, boldog
Perceket,
Futózáport, egész
Életet.

Születésnap

Kinek-kinek nagy ünnep a születésnapja: a sütemény mellett kívánsága is lehet, melyet igyekszünk teljesíteni.

Évike meglepő kéréssel fordul Joli nénihez:

– Én nem kérek semmit a születésnapomra, csak azt, hogy bontsd le a hajadat.

Hogy mi járhatott az eszében? Talán az, hogy a gondozónő így természetesebb, közelebb van hozzájuk, ebben a fesztelenségben jobban magához öleli őket. Hiszen egyéniségünket csatokkal, masnikkal, viselkedési szabályokkal rendezzük, bizonyos helyzetekre sztereotip választ adunk, ami már inkább a helyzetnek szól, mint az embernek. Oldd fel a körvonalaidat, nyílj ki felém – ezt jelezte Évike kérése. Bontsd le a hajadat, tárd ki a kezed, fogadj el engem.

Vizsga

A feladat tehát megvan, adott, a lélek odaszánását igényli. De ez még nem elég: itt nem egyetlen hősies pillanatra van szükség, nem egyetlen percre, hanem a szeretet valóságos záporára. Itt derül ki, hogy a szeretetnek van egy rokon értelmű kifejezése, ez pedig a kitartás. Nem könnyű beilleszkedni abba a világba, amit a kitaszítottakkal való foglalkozás jelent. Mert vizsgáztatnak, mint törzslakók, maguk a gyerekek is, próbára teszik az újonnan érkezettet. Van ebben védekezés is: annyiszor csalódtak, hogy most nem akarnak túl könnyen kitárulkozni. Félnak a visszautasítástól, vagy attól, hogy az alakuló kapcsolat túl gyorsan megszakad, az illető kilép az életükből, mint annyian az alkalmi látogatók közül. Kis bogáncs-karok, mintha valami letépdőne belőlük, ha a látogató eltávozik a saját életébe. Ezek a gyerekek bizonyos tekintetben felnőttbbek sok felnőtténél, pillantásuk sokszor tragikus tapasztalatokat őriz. Pedig vágnak a szeretetre, a kitárulkozásra: de éppen ennek a vágnak a mélysége teszi óvatossá őket, szinte hinni sem mernek a beteljesülés lehetőségében.

Erzsike tehát első napját tölti a gyerekekkel: ez az úgynevezett próbaidő, egy hét, mindenki kipróbálhatja, magára szabottnak érzi-e a feladatot. Ketten érkeztek a férjével, két gyereket bíztak rájuk, Csaba testvér azonban jó emberismerő, előre látja, hogy tizenkettőig ők sem fognak megállni. Egyelőre azonban a lelkesedésnek össze kell csiszolódnia a valósággal. A gondozónő most Ambrus Lacihoz próbál reménykedő, viszonzást váró szeretettel közeledni. Hanem Laci csak keresztülnéz rajta, úgy veti oda:

– Hallja-e, én megszoktam, hogy nekem külön szobám legyen. Amennyiben ezt nem biztosítják, kiugrok az ablakon.

Amely fenyegetésben több túlzás is rejlik: a külön szoba biztosításának igényét valamelyik televíziós adásból meríthette, a kérés teljesítésének vagy nem teljesítésének lehetőségével sem áll arányban az ablakon kiugrás kilátásba helyezése. Mindenesetre, a pszichológiai célt elérte: Marika néni kétségbe esik, arca megdöbbenést, tanácstalanságot mutat. Lacika elvonul, Erzsike pedig kétségbe esetten panaszkodik férjének:

– Menjünk el innen, de azonnal! Hogy feleljek én azért, ha valóban kiugrik, és baja esik?

– Inkább várjunk még egy napot. Talán csak ki akarta próbálni, valóban félted-e. Nézzünk be a szobájába – most még valóban egyedül lehet, de talán majd jönnek a többiek... Majd én is beszélek vele.

Így hát együtt nyitottak be Lacika szobájába. A beszélgetés azonban elmaradt, mert Lacika időközben álomba merült. Ők egymásra néztek, többé nem került szóba a dolog, és Lacika sem lépett föl a külön szoba igényével. Mindnyájan úgy tettek, mintha mindent elfelejtettek volna, illetve, a felejtést nem is kellett nagyon erőltetni, annyi gondot adtak a szaporodó ágyak, illetve lakóik, mert Csaba testvér sejtésének ezúttal is igaza lett, teljessé vált az apostoli létszám, azaz a tizenkét gyerek. Már úgy tűnt, nem is férnének el többen, de mégiscsak kell egy újabb helyet teremteni, mert Erzsiek is várják saját babájukat, lemondani sem akarnak a meglévőről, legfőképpen Lacikáról nem.

Add a neved!

Pünkösöd előtt kirándulást tettünk a családokkal, van egy jó nagy rét a hegy oldalában, az Isten is nekünk teremtette, mindenki elfér rajta. Megoldottuk az élelmezést is, ami ilyenkor külön szervezést igényel, mint a vonuló hadak tábori konyhája, hiszen kétszáz gyerekről van szó: a ballagás előtt álló gimnazisták állították fel a tűzhelyet, ahol előkészített hússzeleteket sütöttek. Még némi bevételük is származott ebből, a „haszon” a ballagás szervezésére fordítódott, a csoportot az egyházközség több tagja is elkísérte, ezek a kirándulások mindig közösséget egybekovácsoló események is, kevés helyen lehet ilyen sok résztvevős gyerekmisét látni-hallani. Urunk mennybemenetelét ünnepeljük így minden évben, fönn, a dévai várban, azután következik a kirándulás. A mise ökumenikus jellege is biztosítva van: sok kiránduló is megáll, végighallgatja a szertartást, a kórus énekét, a gitárzenekar és a furulyások hangversenyét. Igaz ugyan, hogy hangszerekből több is elkelne, de a lányok igaz hittel zengik a jeruzsálemi férfiakról szóló zsoltárokat, miközben a nevezett férfiak, óvodástól fölfelé, komoly arccal vesznek részt a szertartásban, nézd csak, azok hárman ott a falon ülnek, úgy lógázzák a lábukat, de hát ezzel is közelebb vannak az Úristenhez. No, most észbe kaptak, hogy nekik is lent lenne a helyük, szedik is a lábukat: egy zöld ág hajlik ki a falfülkéből, ahol eddig ültek. De itt van közöttünk Dávid Ferenc, a középkori unitárius prédikátor is, akit valaha a dévai várban börtönöztek be, emléktábla is őrzi ennek az emlékét. Megbékéltek azóta egymással a felekezetek, Dávid Ferenc pedig mosolyogva hallgatja a gyermekek énekét, amely a maga szelíd módján tesz tanúságot Isten és ember egységének misztériumáról.

Mindig van aztán néhány vendégünk is – meséli Csaba testvér, a dévai gyermekotthon ferences rendi vezetője. Hallottak valahonnan a kezdeményezésünkről, idejönnek, körülnéznék, van, aki heteket is marad. Egyszer valaki velünk reggelizett, aztán elment, és vett egy egész disznót a társaságnak. Így aztán a gyakorlatban is megvalósult az ételosztás bibliai csodája: az egy szelet kenyérből, amit aznap osztani tudtunk, bőséges étkezés jutott mindenkinek. Mert itt naponta fogy száz ke-

nyér, nem könnyű hát mindig megtömni az éhes gyomrokat. Pékség kel-
lene – néz a távolba, agyában már újabb elképzelések rajzanak. – De ta-
lán az adománynál is fontosabb, hogy maradnak, megtalálnak valamit,
ami azelőtt talán hiányzott, vagy kevesebb teljességgel volt jelen az éle-
tükben.

Így vettem részt én is, vendégként, a szentmisén és a kiránduláson.
A nagy, zöld rét, mint egy kiteljesülő gyermekálmom; volt itt focimeccs,
csokoládéosztás, fáramászás. Leültem magam is, hogy figyeljem őket, de
nem voltam sokáig egyedül. Mert a futkosásnál is csábítóbb volt az ide-
gen, akit meg kell ismerni. Szerencsére került néhány papírlap, füzet,
melybe rajzolni lehetett, művelték is szorgalmasan, fák, erdő, házak,
tündér született a kézzvonások nyomán. Ki-ki aláírta a nevét is, már ha
tudott írni, de olyan is akadt, aki tőlem kérdezte, hogy hogyan is kell ki-
olvasni azokat a zegzugos vonalakat, melyeket papírra vetett. Végül is ő
leírta életének titkát; az én dolgom, hogy kibetűzzem. Egyéniségek, sor-
sok tükröződtek ezekben a gyerekrajzokban, némelyiken terebélyesnek
induló, majd váratlanul félbemetszett fatörzsek, de a metszés felületéből
friss ágak hajlanak mégis, virágozva, mint a mellékük rajzolt ibolya-ren-
geteg. A fellegek meg egymásba kapcsolódnak, nem külön úsznak, ne-
vető és szomorú arcokat vágnak, egység és sokaság van itt egyszerre
képviselve, hiszen milyen jó is tartozni valahová, nem magányosan bo-
lyongani a szelek szárnyán.

Egy kisfiú is idekanyarítja a futását, hirtelen fékez, csak int, úgy ké-
ri a ceruzát. Komolyan veszi kézbe a füzetet, de nem rajzol semmit, csak
a nevét írja oda: Horti Anti Csaba. Aztán leteszi a ceruzát, rám néz, to-
vábbszalad. Hát te nem rajzolsz semmit? Kérdezném, de elharapom a
szót. Mert ő azt adta, ami a legtöbb: önmagát. Nem tartotta szükséges-
nek, hogy rajzokban fejezzen ki valamit, hiszen mindez fölösleges, ami-
kor egy olyan misztériumot adunk át, mint egy emberi lélek. Persze, ezt
ő nem fogalmazta meg: de illik érteni az ilyen pillanatokat. Mit is mond-
hatna rajz, szó, bármi egyéb: leírja a nevét, rád néz egy komoly, szívíg-
ható pillantással. Nem kér semmit, hiszen rögtön tovább fut. Rád bíz-
za: észreveszed-e, teszel-e érte valamit. Érte, vagy inkább magadért? Mert
megint csak olyasmit kaptál, érzed, amit nagyon nehéz lesz viszono-
zod.

Kié lehet?

Ez a könnyecsepp kié lehet
Mely a rózsza színén pereg?
Honnan hullt a hó pihéje
A fenyő zöld levelére?

Ahogy zendül csuda halkán
Erdő és ég csupa dallam.
Körülvesznek, elringatnak,
Csillansz, mint egy cseppnyi harmat.

Hajtás

Akár vízcsepp, az ágon
A friss bimbó telik.
Ahogy a tavasz-zápor
Zúgatja ereit.

Végigcsobog a törzsön
Az aprócska patak.
S mélyben, a gyökér-csöndön
Fiók-hajtás fakad.

El ne menj!

Ezen az erdei tisztáson, a város fölött, mintha közelebb lennénk az éghez. A mozdulatok, a cselekedetek túlmutatnak önmagukon: de hiszen Krisztus is valamilyen magaslati pontról hirdette legnagyobb tanításait, magát a végső tanúságtételt is.

– Jönnek a látogatók, megállnak nálunk egy pillanatra, először a csodálkozás mosolyával, aztán valahogy mindenkinek elkomolyodik az arca: rájön arra, ki tudatosan, ki kevésbé tudatosan fogalmazza meg, de mindenki átéli, mert át kell élnie, hogy itt nemcsak másokról, hanem róla magáról van szó. A külső történetek, megtapasztalások egyszerre belsővé válnak, mert itt valóban ki kell nyílni a világra – mondja Csaba testvér. Valóban így van ez, most Sanyika fog kézen, húz maga után. Hiszen én először vagyok ezen a helyen, meg kell mutatnia a lentebbi tisztást is. – Állj meg itt! Adja ki az utasítást, majd ingét fejére borítva, nindzsává alakul, elrohan játszani egy hasonló csapattal, akik tovább viharoznak az erdőbe, de még visszakiáltja: – El ne menj!

Állok a tisztás közepén, már régen elfelejtkezett rólam, vagy talán mégsem? Ennyire volt szüksége: hogy tudja, vagy inkább érezze, futhat bárhová, valaki vár őrá is. Mikor hazaérkezünk, ismét magával húz: – Gyere tévét nézni! Előzőleg bejártuk a parkot, felültünk a hintára, megmutatta világát, melyben gyermekálmok lendülnek, színes vattacukor édessége foszlik, melyet meg kellett ízlelnem. Most sem a film az, ami igazán fontos, hanem az, hogy van itt televízió is, ez is része ennek a Senki szigetének, melybe most bebocsátást nyertem. A televízióban valami szokásos hátborzongatóság megy, zúdulnak ezek a filmek most már válogatás nélkül nagyra és kicsire. – Nem félsz? – kérdezem, remélve, hogy megszakíthatom ezt a kétes értékű televíziózást. – Félnék, de most itt vagy velem – súgja, és erre már csakugyan nincs mit válaszolni. Hiszen még félni is érdemes, ha van valaki az ember mellett, aki megvédi.

Ezüstpityke

Ha már előző elbeszélésünkben szó esett a krisztusi igehirdetésről, folytassuk egy olyan történettel, amelyik valóban a Szentföldön játszódott, pap barátom mesélte el, mint egy újkori példabeszédet. A gondolat, a mondanivaló hasonló az eddigi történetekéhez: képesek vagyunk-e az önátadásra életünk határhelyzeteiben? Úgy is fogalmazhatnánk: a hétköznapi határhelyzeteiben, hiszen igazán nagy dolgok csak ritkán esnek meg velünk. De nagy dolognak számít minden tett, amely döntésünket, odafordulásunkat igényli.

– A kétezredik évben magam is vezettem egy zarándoklatot a Szentföldre. Rendben bonyolódott, bejártuk a Bibliából ismert helyeket, szentmiséket tartottam, a csoport gyónt, áldozott. A program természetesen szoros volt, hiszen rövid idő alatt kellett sok mindennel megismerkednünk. A magányos sétákra, saját ritmusú elmélyedésekre így kevés lehetőség adódott, a programokat mindenhová közösen szerveztük. Az utolsó napot Jeruzsálemben töltöttük, ide a szervező beiktatott egy szabad délelőttöt, tájékozódni úgyis tud már mindenki. Természetesen felajánlottunk egy, az addigiaknál kötetlenebb vezetést is, néhány találkozási ponttal a keresztútnál, a templomoknál. Most igazán alkalmam volt a magányos sétára, elmélkedésre; senki sem csatlakozott. De talán egyénileg választottak ki egy-egy számukra kedves helyet, ott töltötték el az időt, hiszen egy-egy templom valamennyire teljes megismerése több napot is igénybe vehet.

Találkozásunkkor azonban mindenki, szinte egymást túllicitálva, arról számolt be, milyen üzletekbe sikerült eljutnia. Természetesen nem ítélem el ezt a magatartást sem, hiszen odahaza nyilván várják az ajándékot, a meglepetést. De vajon mikor juthatnak el ismét erre a vidékre, hiszen az utazások árai lassan már a fellegekbe járnak, sokan évekig gyűjtögették pénzüket. Nem lenne-e hatékonyabb, mindennél szebb ajándék még egy Miatyánk a Via Dolorosán, egy fohász a Getszemáni kertben? Vagy ezt csak a pap mondhatja velem?

De mégis – csóválta meg fejét barátom – mikor valaki egy ezüst inggombot mutatott, melyet egyik hozzátartozójának vásárolt, becslésem

szerint egyébként legalább duplájáért, mint amennyibe odahaza kerül, nem tudtam elhessegetni azoknak a másfajta ezüstöknek az emlékét, melyek Júdás tetteiben játszottak szerepet. Mert Krisztus csakugyan az életét adta – mi vajon oda tudjuk-e adni áldozatként azt, amit olyan fontosnak tartunk: a bevásárlás perceit? Lehet, hogy a boltjárás idején csak valami fölöslegeshez jutunk hozzá: az igazi nyugati luxus amúgy is megfizethetetlen legtöbbünk számára. Csakugyan nem akarunk-e a bővli helyett valami igazán maradandót, melyet nem rág meg a moly, és nem emészt el a rozsda?

Édesmama

A kis Irénke történetét Marika, a pótmama meséli el.

– Irénke élénk, könnyen barátkozó kislány, játékait, de még az édes-séget is szívesen megosztja, örül, ha adhat, ilyen módon is társaságot gyűjt maga köré. A szerencsésebbek közé tartozik, mert édesszülei és nagyanja is látogatja. De a baj is ebből származik: a nagymama tiltja a szüleitől, mivel őket okolja azért, hogy Irénke otthonba került. Eltartani, magához venni viszont nem tudja, talán nem is akarja a kislányt. Azonban, mikor elviszi, mamának szólíttatja magát, és a gyerekekkel is veszekszik, ha megtudja, hogy valamennyi időt a szüleivel töltött. Mert alkalmanként az édesszülők is hazaviszik, de a gyerek mindig bizonytalan az ilyen találkozások után, nem tudja, hogy most már ki kicsodája is neki. De mégis, a gyerekek találékonyságával sikerült valamilyen megoldásra jutnia: rokonai talán észre sem veszik, de a nagymamát következetesen csak mamának, édesanyját csak anyunak szólítja, és ez így van akkor is, ha beszél róluk, nem keveri az elnevezéseket. Még mosolyoghatnánk is ezen a kényszerszülte megoldáson, ha nem takarna tragédiát, egy család szétesését.

Egy alkalommal esküvőre hívtak bennünket, ami nagy esemény a csoport életében. Az eseményt megelőző napon Irénke odabújt hozzám, és megkérdezte, teljesíteném-e egy kívánságát. Én, némileg kockáztatva, látatlanul is beleegyeztem, remélve, hogy nem hoz zavarba a teljesítési kötelezettség. – Engedd meg, hogy holnap édesmamámnak szólíthassalak. Tudod, nekem van mamám, anyám, de édesmamám nincsen.

Fürdés

Mi kapcsolja össze a felhőt, a szelet, vetéseket? A személytelennek tűnő természeti eseményekben egy láthatatlan kéz gondoskodását érezzük: hiszen tapasztalhatjuk az eredményét, hogy a látszólag teljesen üres, semmit sem tartalmazó sivatag is kivirágzik pár óra alatt, ha esőt kap. Ez a mindent átható személyesség átcsillan emberi érintkezéseinken, kapcsolatainkon is. Tudunk-e figyelni rá, vagy csak az eredményét, a hasznot nézzük: észrevesszük-e, ha a másik valamilyen apró cselekedeten át önmagát közli nekünk? A szokásos családban élő gyerek számára az esti mosdás, fürdés a játék végét jelzi, azt, hogy utána le kell feküdni, csendben kell lenni, ezért aztán sokan fogadják ellenszenvvel, vonakodva.

Valika számára azonban ezek a megfontolások nem játszanak szerepet: boldogan ül a kádban, körülötte minden csupa hab, szivárványos buborékok, melyeket képzelete tovább dagaszt és színez. Pedig Jutka néni alapos mosdatást végez, amire szükség is van a délutáni játék után. Vali azonban a fürdetést a délutáni játék, a személyes kapcsolat folytatásának, lehetőségének tekinti, boldogan szalad ki belőle:

– Milyen jó, mikor az embernek van valakije és törődnek vele! Engem még soha senki nem mosdatott meg úgy, mint maga!

Mert hiszen azt akarják, hogy ő legyen tiszta, valaki számára fontos ez – hogyne szeretne akkor fürdeni?

Milyen a mennyország?

Az otthont egyházi alapítvány tartja fenn, a gyerekek természetesen hitoktatásban is részesülnek, de a hittan egyes fogalmait közvetlenebbül, saját életükre kivetítve élik meg. Elgondolkodtatva bennünket, felnőtteket is: hiszen a vallás nem elvont fogalmak gyűjteménye, Krisztus úgy jött el közénk, hogy önmagát adta, érzéseit, szeretetét, igazságát.

A mennyországról beszélgetünk, ahol mindenkinek örömben lesz része. A gyerekek elmesélik, ki hogyan képzei. Az egyik sok játékkal, a másik tortát is álmodik hozzá. Mikor Palikához érünk, ő ekképpen foglalja össze a lényegét:

– Olyan, mint amikor elmentem édesanyámmal a játszótérre, és hintáztatott.

Mert nem volt ez gyakori alkalom, így aztán megőrződött az emlékezetben, mint a borostyán fényességében a régi bogárcák szárnyalása. Mennyi minden volt ebben a mondatban: a hinta röptelése, bizalom a gondoskodó szeretetben, ami nemcsak tovalendít, de meg is óv, nem kell félnünk a leeséstől sem. Szabadság és ráhagyatkozás egyszerre: egy érzés, aminél szebben csakugyan nem lehet a mennyországot meghatározni. Hallják-e, meg tudják-e cáfolni ezeket a szavakat a tudós ateisták, akik Isten létezésének felismerésében valamiféle korlátot, veszélyt látnak? Isten országa elkezdődött, itt van már közöttünk, az egymásra figyelésben, a szeretetben, egész teológiát foglalt össze számunkra Palika. Amiben az a szép, hogy elemezni sem szükséges, mégis fényesebb lesz tőle a pillantásunk. Megindul velünk egy régi hinta, mint Palikával, egyre magasabbra lendül, föl, egészen a mennyországig.

Az Isten boltja

Lesz az Istennek egy boltja,
Ahol minden kapható majd.
Szeretet és színes játék,
Kék üveggömb, tiszta szándék.

Ajándékát feltornyozza,
Csupa csengés, csupa nóta.
Vigaszt hoz a bánatokra -
Ilyen lesz az Isten boltja.

Cukorkát majd onnan vesznek,
Akármennyit, nemcsak egyet.
Úgy méri majd dús marokra,
Csillagát a pultra szórja.

Jól vigyázz, mert neked mérik,
Tetteidet becserélik.
Mindent megad, hogyha jó vagy,
Bősége az Isten-boltnak.

Ennyi kell csupán: hogy kérjed
Nagy hitével a reménynek.
Millió polc roskadozva:
Téged vár az Isten boltja.

Csengettyűje az ajtónak
Eltöröl majd minden sóhajt.
Ahogy sarokig kitárja
Ő maga, az Ég Királya.

Illusztráció

Megkértem a nevelőket: illusztráltassák már a verset a gyerekekkel. A felsősök, hetedik-nyolcadikosok, meg is tették ezt örömmel. Az Isten boltjának ajtaján még a csengő is ott lóg, gondos kidolgozásban, szinte megszólal, de már meg is csendült a képzeletben. Mellette egy vonalzóval rajzolt polc, amelyen azok a mindenfélék találhatók, melyeket az Isten boltja kínál. Renáta rajzán a bánatokra való vigaszt egy egész jelenet képviseli: a pálcika-fiú szemlátomást igen szomorú, de nagy bajában mindjárt ott a segítség: egy pálcika-kislány fordul felé, nevető arccal, szájából dallamok szállnak ki, melyeket lerajzolt hangjegyek képviselnek. Ugye, milyen jól meg lehet jeleníteni rajzban is az elvont gondolatokat, szinte a betű-írás kialakulásának vagyunk tanúi. Egy lentebbi polcon a versbéli cukorkát szaloncukor képviseli, aminek külön örülök, mert azt jelenti, hogy a verssorokat saját életükre vonatkoztatták, sőt mi több: összekapcsolták azt a karácsonnyal, a szeretet ünnepével, aminek a szimbólumává válik itt a szaloncukor. Egy másik kislány, Tünde fantáziáját a cukor-csillag átalakulás fogta meg, maréknyi csillagot rajzolt, a cukor ott is szaloncukor. Aztán van két masnira kötött csomag, hogy mi lehet benne, csak sejteni lehet, illetve, mindenki azt képzelhet oda, ami-re a legjobban vágyik.

Egy zacskó rajzánál azonban nem bízta a képzeletre a tartalmat, ráírta szépen: szeretet van benne.

A pultnál pedig egy hosszú hajú, korban hozzájuk közel álló fiatalember áll, előtte egy gondosan rajzolt mérleg, és osztja, osztja a cukorkákat.

Kérek valamit!

Hányszor mondjuk karácsonykor, egyéb ünnepeken: nem az a fontos, milyen értékű az ajándék, hanem hogy együtt vagyunk, hogy maga a mozdulat, a gesztus számít, hogy együtt a család, körülüljük az asztalt. És mégis: a legnagyobb forgalmat az ünnepek előtt bonyolítják le az üzletek – mintha mi magunk sem vennénk komolyan szavainkat. Mert mégis csak ott van a drága játék, esetleg luxuscikk, sokszor a gyerek is hasonlítgat: kitől kapott többet. Aztán fut ki-ki a saját dolga után, megkönnyebbült lelkiismerettel: mindent megadott, még többet is talán, mint amit megengedhetett volna magának. Az anyagiak lépnek így észrevétlenül a közvetlen kapcsolatok helyébe, pedig a drága játékot bizony legyőzi az egyszerű parafa dugóból készült, ceruzával rajzolt katona. A kivitelezés hiányait a képzelet annál szárnyalóbb módon egészíti ki, ha együtt jár a közös játék örömeivel.

Túl vagyunk a reggeli zsinaton, a gyerekek nagy része már eltávozott az iskolába, csak a legkisebbek maradtak otthon. Közöttük a négyéves Istvánka, aki most hozzám somfordál és megkérdezi:

- Te szejecc engem?
- Persze, hogy szeretlek.
- Akkoj kéjek egy pici vajamit.

Kifejezésre juttatja így, hogy voltaképpen az adás mozdulatát kéri, a szeretetet, ami a legkisebb apróságot is képes csillogó kincssé változtatni. Talán ebben van a dolgok belső lényege, aminek a meghatározását annyit kutatták a filozófusok: nem a külső hasznuk, hanem hogy milyen szívvel adják őket.

Kiegyezik bármilyen kevésben is, ne lehessen akadály, hogy most esetleg nincsen átadható értéked. Mert van valamid, amit bármikor teljesen átnyújthatsz: ez pedig te magad vagy. Istvánka pedig éppen ezt kéri: a hétköznapi eukarisztiáját. Keveset kért? Nem, éppen így kérte a legtöbbet, téged is ráébresztve arra, hogy milyen gazdag vagy. Önmagad akkor is odaadhatod, ha semmid sincs. Ne rejtőzz el hát az anyagi értékek mögé, ne tedd személytelenné az adás mozdulatát. Egész filozófiát lehet fonni a rád tekintő szempár köré, de a lényegét akkor sem tud-

hatod pontosabban elmondani. Azt, hogy nem az anyagi érték a fontos, amit átadsz, az csak a jele a szeretettednek, a szándék mérhetetlenül több lehet magánál az ajándéknál.

Kenyérszegés

– Kersztet vetni ne felejts el
A kenyérre, ha megszeged. –
És az egyszerű mozdulattal
Lelkünkbe Krisztus érkezett.

És ünnepi lett minden asztal,
S a szálló pillanat örök,
Mert eljön, aki megvigasztal
Ha a kenyeret megtöröd.

Csuporék

Hogy mennyi is lehet az a csuporék, azt egészen a Budapesttől Dévág tartó vonatozáson fontolgattam magamban. Mert Csaba testvér így invitált, mikor telefonon közöltem látogatási szándékomat: – Jöhetsz nyugodtan, van vendégszoba, az állomáson meg várni fog egy csuporék gyerek, nagy esemény lesz az nekik. No, ha így van, annál szívesebben megyek, mivel akkor az én számomra legalább akkora öröm lesz a megérkezés, hiszen ilyen módon még ennek a számomra eddig ismeretlen mértékegységnek a mibenlétével is tisztába jöhetek. Maga a szó egyszerre idézi fel a csuprot meg a csoportot: szóval, ami csuporék, az már összetartozik, nincsen egyedül, ugyanakkor viszont nem olyan nagy ez a csoport, akkora, amekkora egy madárfészekbe beleférfhet. De hiszen a szórványmagyarság is ilyen fészekszerűen tartozik egymáshoz, ilyen szívszorító módon alkot csoportokat, ezekből rendeződik nagyobb csapatokba, ameddig maga a fészek el nem pusztul, azaz, be nem olvad.

Szóval, a csuporékot ezúttal négy gyerek alkotta, később kiderült, hogy testvérek, velük kezdtem el beszélgetni, ők felelgettek a kérdéseimre. Az állomás előtt egy idegen fiúcska koldult. – Tetszik látni, jegyezte meg egyik kísérfm, ha egyedül jövünk erre, és nem adunk nekik valamit, még meg is vernek – utal arra a másféle gyerekközösségre, mely a pusztá megélhetéséért küzd, a maga törvényei szerint él. Később megtudom; az otthon lakói közül sokakat szintén az állomás környékéről szedtek össze. Kísérőim is így találtak egymásra; elsodorta őket az élet, nem is ismerték egymást. A rokoni kapcsolatot egy véletlen segítségével Csaba testvér derítette ki, először kettejükrfől, aztán megkerült a harmadik és a negyedik testvér is, az otthon, mint egy mágnes, vonzotta magához a családot, most már igencsak büszkéek egymásra.

Náluk ennyi a csuporék: a négy testvér, akik összetalálkoztak.

Százezer hóvirág

A réteken egy madárhang kiáltott:
Láttál-e már százezer hóvirágot?

Nem ahogyan megbújnak rejtekezve,
De fény felé kinyílni egybe.

Fehér fátyol fedi a világot,
Láttál-e már százezer hóvirágot?

Áttörik a fagyok, havak kérgét
Zöld szárukkal hogy a napot ériék.

Néma kelyhen harmatcsepp szivárog -
Láttál-e már százezer hóvirágot?

Újrakezdés

– Hányszor megfogadjuk: no, most valóban új életet kezdek. Csak valahogy sose jön össze igazán. Másoktól viszont annál inkább elvárjuk, hogy rendelkezzenek az újrakezdéshez szükséges lelkierővel, különösen, ha az számunkra valamilyen okból kívánatos vagy célszerű lenne. Lacika egészen egyszerű és kézenfekvő megoldást talált erre a problémára: gyakran felesel, ezért megszidtam – meséli István bácsi. – No, lehet, hogy nem is kellett volna annyira, fut át rajtam, mikor látom szomorúságát. De talán mégis eredményes volt, gondolom némi büszkeséggel a pedagógiai siker fölött, mert így szól hozzám:

– István bácsi, én most szeretnék új életet kezdeni.

– Nagyon jó – lelkesedem, és igyekszem a jövőre nézvést is rögzíteni az eredményt:

– Szóval, akkor ezután nem feleselsz, és szót fogadsz nekem.

– Nem – válaszol erélyesen –, én úgy gondoltam, hogy maga nem fog többet szidni engem!

Mert ugyebár, az új élet másokban is megindulhat: végy fel engem az öledbe, és ha benned elkezdődik valami jó, bennem is el fog kezdődni. Szólíts meg engem, és én válaszolni fogok: törődj velem, és meghálálom. Az erélyesség is csak látszólagos: voltaképpen kérést fejez ki. Ezért aztán meghatottan fogadom el az ajánlatot:

– A legjobb lesz akkor, ha együtt kezdjük meg azt az új életet.

Amit Lacika némi homlokráncolással és sóhajtó megadással ugyan, de hajlandó elfogadni.

Kórház

– Vannak családok, amelyekért még ötszáz lejt sem adnál, pedig az már csakugyan alig ér valamit. Meglátva őket, félrefordítanád a fejedet, annyira szakadtak, süt róluk a reménytelenség, a tehetetlenség. És mégis, megtermik a szeretet hihetetlen csodáit, aranykönyvbe illő történeteket, megtermik, aztán tovább élik a nyomorúságukat, de ezek a pillanatok felemelik őket is, megnemesíti egész életüket – mesél Csaba testvér.

– Télen egy kisfiú került hozzánk, most már, többévi működés után, mondhatom úgy, a szokásos módon: jött egy telefon, valahonnan, az éterből, hogy valahol van egy kisgyerek, akit fel kellene vegyünk. Ez meg is történt, a története is szomorú egyhangúsággal visszhangozta az átlagos sorsokat: munkanélküliség, kallódó család, italozás. De a gyerek mindig nagy szeretettel beszélt az apjáról, aki a távolból nemigen tudja látogatni, de egy-egy alkalommal el tudtuk vinni hozzá, hogy találkozzanak. Ez a kisfiú mesélte egyszer el a történetet, hogyan is látogatta meg a kórházban az édesapa.

– Nagyon beteg voltam, akkor bevittek, apa elkísért, de nem akarták velem beengedni. Akkor apa hazament, beledugta a karját egy lavór forró vízbe, akkor már muszáj volt, hogy bevegyék. Ugyanabban a szobában feküdtünk, azt mondta a doktor bácsi, ezt már meg tudja csinálni. Apának teljesen bekötötték a kezét, lázas is volt, de nagyon jó volt, mert beszélgettünk, és ott volt velem. Enni is adtak rendesen, és együtt ettünk apával, ő sose bírta megenni, amit adtak neki, mindig hagyott még nekem is.

– Hát – ennyi –, mondja Csaba testvér, és hallgatva ülünk pár percig mindketten, mert ehhez a történethez már valóban nem lehet semmit sem hozzátenni.

Mint ahogy nem lehet semmit hozzátenni azokhoz a történetekhez sem, melyek a Dorcas Híradóban tudósítanak neveltjeik sorsáról. Pár mondatban, esetenként hiányos szókinccsel megfogalmazott életutak, komolyan, csöndesen száll a szó a gyermekajkáról, mintha a dolgok természetes rendjéről beszélnének, fel sem merül bennük, hogy más-

képp is lehetne, illetve ezt a másfajta életet az otthonban ismerik meg, de nem tagadják meg a régit sem, fény és sötétség egyszerre él bennük, és ők azok, akik vissza-visszatérve, talán régi világukba is el tudnak vinni egy fénysugarat. Már akkor, ha szüleik, rokonaik tartják velük a kapcsolatot. Hunor szavai koppannak, szomorú egyhangúsággal, felnőttes hangsúllyal:

– Képzeld Irénke néni, nekünk otthon soha nem volt ebédünk. Lementünk a kertbe és úgy nyersen rágtuk a krumplit és a káposztát, meg loptuk a paprikát a szomszédoktól. Felvettük a szalámibőrt az utcán és megettük. Néha megsajnálta a szomszédok és margarinos dobozban adtak egy kis levest.

Ketten vannak

Palika nagy érdeklődéssel fordul a természeti világ felé, hosszasan figyeli a kertben a rigókat, verebeket, szokásaikról kérdez, a róluk szóló meséket nagy élvezettel hallgatja. Magot, kenyeret szór nekik, a madárkák örülnek tápláléknak, de közöttük is folyik a kenyérharc: a rigók mint a sakktábla fekete figurái, ugrálnak, ijesztgetik a verebek lármás csapatját, de amazok közül a legmerészebb hirtelen lecsap egy-egy falatkára, felröppen vele, a verébcsoapat nyomába szárnyal a szerencsésnek, és egy másik bokor alatt kezdődik az osztozkodó csivitelés. Időnként segélycsoapat száll le a kertbe, módszeresen végigpásztáznak minden négyzetcentimétert, nemigen marad a nyomukban semmi ehető.

Hanem Palika most valami ismeretlen, ritkább, eddig nem látott fajtáról hoz hírt. Nevüket szeretné tudni, hiszen, érzi ösztönösen, a névadás már közösséget jelent.

– Mondd meg gyorsan, milyen madárka: szürke a tolla, a nyakán kis piros folt van, és ketten vannak!

Fogalmazza meg a legfontosabb jellemzőket. Hiszen talán a legfontosabb tulajdonság, ha társa van valakinek, ha tartozik valahová. Ugye, két gyerek már testvér, ha többen szeretik egymást, akkor barátok, pajtások, játékban, társaságban ők a csapat – egészen természetes az, hogy a madárkákat is másképpen kell nevezni, ha már ketten vannak. Van-e szavunk az összetartozás jelölésére, értjük-e még ezt a kategóriát? Hiszen egyes nyelvtanokban nemcsak egyes és többes szám van, létezik az úgynevezett kettes szám is, mint külön kategória. Megőriztük-e, értjük-e a duálisnak ezt a kategóriáját, a szeretet nyelvtanát, melyből Palika éppen most tartott a számunkra különórát?

Csapat

Úgy mondják, az igazi juhász nem számlálja egyenként a nyáját: rá-nézésre tudja, ha egyik-másik hiányzik. Hanem a barikák hogyan gon-dolkoznak erről? Érzik-e, hogy ők a csapat, tudják-e, hogy hányan van-nak? Mert az bizony igencsak fontos: veszély esetén összetömörülnek, ösztönös hadrendbe állnak. Talán már évmilliók óta megvan kinek-ki-nek a helye, tudja kötelességét. Milyen rejtett célszerűség irányítja a ma-darak vándorlását, hogy egyszerre készen van az ég, amely a kéklő ég-be fúródik, lehet már indulni bátran akár más földrészekre is, hiszen együtt a csapat.

Megszólítom Lacikát: – Hát te miért nem játszol a többiekkel?

Szomorúan jön a felelet: – Nincs kivel.

– Hogyhogy, hiszen ott van a családod. Csak találsz közöttük vala-kit.

– Hogy találhatnék, mikor mi csak kilencen vagyunk.

Merthogy az otthonban az a rend, hogy egy családban legalább ti-zenkét gyerek van. Ehhez mérten a kilenc valóban kevés, még nem tel-jes a csapat. Bárcsak követné a társadalom is Lacika demográfiai számí-tásait!

De, ha már a játékhoz kevés a kilenc gyerek, arra talán elegendően lesznek, hogy leüljenek körém, és meghallgassák a következő mesét, itt, a Déva vára alatti erdei tisztáson. Jönnek is kíváncsian, de nemcsak ők, hanem a nagyobb klánok is, a tizenkettek, akik felhagynak a futkosással, mert a képzelet útjain még hatalmasabb buk fenceket lehet vetni.

A csavargó patak

– Tudod, mi történt? Elmondom! Forrását

Elvesztette a patak.

Kőtől-kőig hiába szaladt.

– Hol a forrás? No de ilyet!

Kitől kap a hullámom vizet?

Locsogva a bükkfához futott:

– Te sem tudod?

– Kérdezd meg a tölgyet,

Öregebb ő és bölcsőbb!

Mint könyv-lapok, ezer levele

Csupa bölcs írással van tele.

Habjaidba sodorja a szél

Elolvashatod te is, mit mesél.

– De hisz olvasni még nem tudok!

De ígérem, hogy megtanulok...

– Hallgasd akkor csendben, mit susog.

– Jó tölgy, felelj hát!

Volt egy forrásom, dús, bővizű,

Ittak belőle, olyan jóízű.

Szekérrel vitték pezsgő borvizét,

Messzi vidékre, s aki inni kért

Annak mindig jószívvel adott,

Felfrissített kicsit és nagyot.

S eltűnt, egyszerre csak -

Lehet, hogy kiapadt?

– Ejnye, te patak!

Ingatta fejét az öreg tölgy bölcsen.

Biztos elkóboroltál az erdőben!

Megöntöztél egy fát, egy virágot

S a forrás hiába csobogott, kiáltott,

Hiába szólt: – Hozd vissza habod már,
Legyen elég! Eleget csavarogtál!
Így történt, mondd? Halljam a szavad!

Lehajtotta fejét a patak
Úgy, hogy egy kis vízesés fakadt.
– Bizony, így. De megbántam nagyon.
Kérlek, segítsél. S ha én is bármiben -
Kérjél bármit! Szívesen adom
Csillogó tükröm, kristály-pohár vizem.

– Ó, ha egy kortyot adnál!
Tudod, régóta esett,
Susogni is alig tudok.

– Nyújtsd hát a gyökered!
Gyorsan, mielőtt kiszáradnál.

– Micsoda friss víz! Remek!
Köszönöm!

Figyelj, patak-gyerek!
Látod azt a fenyőt? Indulj el arra,
Aztán a vízmosásban, balra
Száraz most, mert eső rég esett,
Örülni fognak neked a kövek
Meglátod, hogy csillan a szemük,
Kéken, zölden medredben mindenütt -
Szóval, aztán
Kapaszkodj fel a partján
S meghallod majd
A csendes sóhajt

Ott vár a forrás, úgy sír, perreg a könnye,
Minden lepkének jut egy csepp belőle!

– Köszönöm, tölgy. És vígan szaladt
Forrásához vissza a patak.
Visszafelé, igen. Kicsit szokatlan,
A fák is ingatták koronájukat,
Míg megnézték arcukat a habban.

– No de ilyet!
Az eső most már visszafelé eshet,
Hegy lesz a völgy és völgy lesz
Neve a hegynek?
Köd lesz a felhő, felhő lesz a köd,
Gyökér lesz a lomb, lomb lesz a gyökér,
Tavasza lesz az ősz és nyár lesz a tél -
De hát
Mikor hullajtsuk le a levelünk?
Hé, patak!
Ne szaladj,
Magyarázd meg nekünk!
De ő már messze tűnt.
– Vár a forrás! Visszanevetett,
Sajnálom, de nagyon sietek!
S úgy csodálkoztak a fák, hogy azóta is
Csóválják a fejüket.

A patak lihegett,
Már nem is csobogott, annyira sietett,
Kőről-kőre ugorva
Mindegyiket fényesre súrolta,
S egyszerre megtalálta a forrást.
Szegénynek
Könny csillogott a szemében
Vizét gyűjtötte, kis tavacskát
Míg várta a patakot, a csacskát.
S az már
Míg megmászta a meredek partot
Egészen elapadt.
Vizéből csak egy kis erecske maradt,
Ahogy bűnbánóan sóhajtott:
– Ne haragudj! Soha többé el nem csavargok!

– Látod, mennyi vizet
Gyűjtöttem néked össze!
Könnyemtől légy erősebb...
Suttogta lágyan a forrás

S patakját egyszerre, dörögve
Mint nagy folyót, zúditotta a völgybe.

S a patak óriás lett, feldagadt
Dolgozott, vitt hatalmas
Tutajokat,
Forgatott malmot, örölte a búzát
És az erdők az ő dalait zúgták -

S úgy örültek, hogy magasba szökve
Mély vizében ficáncolva, körbe
Táncra perdültek benne a halak.
S el nem csavargott már – örökre megmaradt
Együtt a forrás és patak.

Láthatod, ahogy megfakad
Nem válnak szét: ezüst fonalat
Együtt húznak fényes-csillogót:
A tengerig szaladó folyót.
S hullámot ahogy egymásba ölt
Összekapcsol erdőt és mezőt.
Virágos rétet, fenyő-darabot
Fényes tűje gyorsan egybetold.
S a hegyről letekintve láthatod
Barna szántók, tarka városok
Az egész tájat hogy forrasztja egybe
A megcsillanó patak ezüst medre.

Ilyen legyél te is: mi szétszakadt
Forraszd egybe, akár a patak.
Hozd a könnyed, nevetésedet
És ezer szív így egész lehet.
Mert sokszor úgy vannak az emberek
Nem nyújtanak egymásnak kezét,
Nem éreznek, csak gyűlöletet.
De te hozd, hozd szüntelen
Jókedvedet, mely derűt terem.

– Bizony, velünk ilyesmi sohasem fordulhatna elő! kommentálja Palka a patakocska elcsavargását. Mert igaz ugyan, hogy tegnap alig találták meg az iskolát, de, mint utóbb kiderült, annak megvolt az oka: biológiaórára leveleket kellett gyűjteni, de az ahhoz való fák éppen a város másik oldalán voltak megtalálhatóak, ezért aztán a feladat teljesítésére valóságos expedíciót kellett szervezni.

Aztán jön egy homlokráncoló kérdés ismét, ami már a valóság sötétebb oldalait idézi:

– Az én mamám is elcsavargott? De azért visszajön, ugye? – Egészül ki a kérdés a szívszorító reménykedéssel. Mert nem szép az, ha a patak elcsavarog, de az sem járja, hogy a forrás hagyja el a patakocskáját.

Bűn

Nehéz az otthonban a bűn fogalmáról beszélni. Hiszen, ami példa lehetne, a felnőtt világ, gyakorta éppen az a bűn hordozója, legalábbis az volt, az a közeg, környezet, melyből kikerültek. Úgy kell tehát szólni ezekről a kérdésekről, hogy ne sértsük emlékeiket, azokat a személyeket, akikhez mégiscsak kötődtek és kötődnek ma is. A pozitívat kell erősíteni, a krisztusi kötődést kialakítani. Hagyni, hogy lassan átjárja kapcsolataikat, talán így bekövetkezhet az átértékelődés, hogy megnyugodjanak ezek a rebbenő tekintetek. Közben komoly teológiai disputákba is bonyolódunk, melyekben a kinyíló gyermeki értelem váratlanul pontos megfogalmazásokban sűríti össze a lényegét. Arról győznek meg ezek a pillanatok: valóban van Isten megismerésének egy közvetlen útja is, egy hirtelen bekövetkező azonosulás, mikor a belső szándék találkozik a lélek világosságával.

– Szóval, ki mit gondol: mi is az a bűn? – kérdezem, a beszélgetés összefoglalásaképpen.

– Hát az, hogyha zajongunk – feleli Palika, amivel sikerül meglepnie. De nem hagyom annyiban, lássuk, hogyan magyarázza tovább. Valami olyasmire várok, hogy akkor nem figyel a magyarázatokra, nem hallja meg, amit mondanak neki. Palika azonban nem a közhelyek embere.

– Azért – feleli –, mert akkor nincs az Úr Jézus a szívemben, és akkor nem gondolkodom!

Most aztán rajtam van a sor a gondolkodás tekintetében. Hiszen Palika éppen modern korunk legnagyobb baját fogalmazta meg: a mindenféle zajok között – lehet ezt tetszés szerint a médiák, hirdetések harsogásának, a modern technika zajainak nevezni – bizony nem figyelünk a szívünkben élő Krisztusra. Még gondolkodni is elfelejtünk a saját magunk által keltett zajok közepette – de hiszen erről a társadalomtudósok már több száz, vagy talán több ezer kötetet is írtak. De vajon megfogalmazták-e olyan pontosan a lelki zajártalom fogalmát, mint Palika?

Zápor

Cseppje hosszú ezüst szálból
Mert fonál és csepp a zápor.
Köd is, fény is elperegve,
Fény-tükörré gyúlik egyre.
Mint szilánk a szivárványból,
Minden cseppben égbolt lángol.
Sugár festi elmerengve
Lánc, de ki fűzheti egybe?
S ha ragyog a fényes ékszer
Miért omlik újra széjjel?

Elemlámpa

Egyik nyáron állami árvaházakban élő csökkentlátó és vak gyermekek táboroztatásán vettem részt – meséli Krisztina. Kaptak zsebpénzt is, amit tetszésük szerint költhettek el. Egyiküknek, aki valamennyire érzékelte a fényt, eszébe jutott, hogy vegyenek elemlámpát. Az ötletnek óriási sikere volt, mert még a teljesen vakok is fölfedezték, hogy ha elég hosszú ideig égetik a lámpát, az meleget ad, tehát ők is képesek arra, hogy érzékeljék a fényt! Először arra gondoltam, lebeszélem őket, hiszen vehetnének mást is, elmehetnének egy cukrászdába. Látva azonban örömlüket, nem szóltam semmit. Alig várták, hogy elkísérjük őket a megfelelő üzletbe, ahová az egész társaság lelkesen betódult, és megvette az összes pénzéért kapható legnagyobb méretű lámpákat.

Nekem meg az jutott eszembe: vajon nem így teszünk mi is, amikor imádkozunk? Hiszen sötétségben élünk, de reméljük azt, hogy Isten megajándékoz a látással, a szeretet fényével, melynek a melegét érzékeljük. Keressük ezt a fényt, és mindent odaadnánk érte, hogy felragyogjon és megvilágítsa a sorsunkat.

A világ

A világ, mint a színes
Selyem
Hajlik virágon és
Levelen.

Szélben lobog, mint a
Pántlikák
Összefogod, mégsem
A világ.

Szárnyán a szellőnek
Ellebeg
Széles vászna kéklő
Tengerek.

Nem találod, bárhol
Keresed
Csak egy szálat, nem a
Szövetet.

Ki gyűjtja az égbolt
Csillagát?
Ruháján egy ránc csak
A világ.

Természet

Minden gyerek közel van a természethez, lakjon otthonban vagy otthonon kívül. Hiszen nemrégén szakadtak ki belőle, hallják még talán az Ige suttogását, mely őket létezésbe hívta. Mint itt a kertben, ahol órák hosszat el tudnak üldögélni egy összegömbölyödött sündisznó mellett, elnézik oldalának lüktetését, belekapcsolódnak hallgatásába. És mekkora az öröm, ha a sün kidugja az orra hegyét, és sikerül valamiféle táplálék elfogyasztására rábírní! Aztán izgatottan elkísérik, míg lábait szedve, eltűnik a bokrok aljában, még valamilyen hangot is kiad magából, ami értelmezhető a búcsúvétel és a köszönet szavainak. De a kerti élőlények között vannak hallgatagabb nemzetségek is, ez azonban nem zavarja a kicsinyeket, ők maguk pótolják az elmaradt párbeszédet. Mint Krisztina, aki éppen egy gilisztával játszik – félre az előítéletekkel, hiszen, ugyebár, a teremtés gyümölcse ő is. De most már ideje uzsonnázni, félbe kell hagyni a játékot. Krisztina leteszi kispajtását a lépcsőre, és megsimogatja:

– Várj egy kicsit, mindjárt jövök, jó?

Mindig

Nem könnyű a jövőbe tekintés az otthon kisebb lakóinak. Hiszen a gyerek a pillanatban él, szüksége lenne arra, hogy körülményei ne változzanak, hagyatkozhasson rá bátran azokra, akik körülveszik. Ha mellette vagyunk, képes gondolkodás nélkül hanyatt vetni magát, tudván, hogy úgylis elkapjuk, bárhová is mászott. Azonban eddigi kis életük során már számtalanszor változott környezetük, arcok, közelálló személyek cserélődtek körülöttük. Ezért aztán, kényszerből is, megpróbálnak számot vetni az idővel, eltervezni azt a jövőndőt, melyet félig a realitásban, félig a fantázia világában képzelnek el. Mese és valóság fonódik össze képzeletükben, szétválaszthatatlanul, sokszor szívszorítóan. Szeretnék állandósítani a pillanatot, amely kellemes a számukra, de amelyről már tudják, hogy tovaszaladhat. Mikor jössz megint? – kérdezik a látogatótól, kifejezve az állandó együttlét iránti óhajukat, de tudják már, ha nem is értik, hogy egyesek végleg eltávoznak életükből. Megpróbálják gyorsan fölcsipegetni a boldogság-morzsákat, minél teljesebben, minél többet, hiszen ki tudja, meddig tehetik. Mint nemrég a kis Ibolya is, aki így szólt egyik nevelőhöz:

– Nagy Melinda, te sokat, sokat legyél a kicsiknél. Addig, amíg meghalunk, amíg csontvázak leszünk!

Te nyertél!

A nevelőotthoni élet nemcsak tanulásból, hanem sok játékból is áll. Tudvalévő, hogy a játék fontos nevelési eszköz: mint ahogy a medvebocs gyakorolja a birkózást, úgy vezeti be a játék a gyereket a való élet helyzeteibe. Mert itt van például a sakk, a maga szigorú, ám igazságos szabályaival: itt csakugyan a jobbik győz, eleinte bizony meg kell tanulni a vereség elviselését is. Teljesítsük akkor Évike kívánságát, aki immár ötödik éves, és régen szeretné kézbe fogni ezeket a rejtélyes figurákat. Hiszen belépőjegyet jelent ez számára a nagyobbak világába is, akik komoly képpel tárgyalják a lehetséges válaszokat közös szimultánunkon.

Magyarázom a lépéseket, először csak néhány figurával kezdjük, de a kislány meglepő gyorsasággal halad: úgy látszik, már sok mindent a begyébe szedett kibicelés közben. Néhány foglalkozás után fel lehet állítani a teljes táblát, kezdődhet az igazi küzdelem. De mi történt, Évike szüntelenül ütésbe állítja a figuráit. Eleinte figyelmeztetgetem, utána elhatározom: nem szólok többet. Hiszen szemlátomást ismeri a szabályokat, tanulja meg, ha nem figyel, veszít. Győzzenek a pedagógiai elvek, az életre nevelés.

Végül alig maradnak figurái, és én kimondom a döntő szót: Matt! – némi elkeseredésre, esetleg pityergésre számítva. Hanem Évike sugárzó arccal fordul felém, mint aki ajándékot ad át: – Te nyertél!

Ekkor értettem meg, hogy valamennyi figuráját ajándékba adta nekem, azért, hogy én győzhessek. Így nyerte meg ellenem élete első sakkipartiját.

Bálvány

Hittanórán komoly dolgokról esik szó: Lídia néni a bálványok mi-benlétét elemzi. A történelemmel kezdi, a régi egyiptomiakkal, meg más népekkel, de rátér arra is, hogy bálványok bizony ma is vannak. Sokan a pénzt, az anyagi javakat, de még a televíziót, a gépkocsit is fontosabbnak tartják Istennél.

Az utóbbi tételnél azonban Évike arcán töprengés jelenik meg, majd fölemeli a kezét: – Akkor nálunk is van bálvány az udvaron?

Kiderül, hogy a mikrobuszra gondolt, amellyel kirándulásra szoktak menni. Erzsike azonban helyére teszi a dolgokat: – Te buta, nem emlékszel, hogy a múltkor a templomba mentünk a busszal?

Merthogy úgy történt, hogy egy távolabbi istenházába hívták meg a csoportot, oda szerveztünk látogatást. Így Erzsike a dolgok lényegét ragadta meg: a modern technika is elvezethet Istenhez, ha eszközként használjuk. De a továbbiakban is tanújelét adta lényeglátásának.

Évike meglátta, hogy Melike hogy szorongatja a maciját. Komolyan rászólt:

– Aztán, Melinda, te vigyázz, mert bálványimádó lettél!

Erzsike azonban, látva Meli meglepődését, a segítségére sietett:

– Szeretheted a macit is, csak nem annyira, mint Istent.

Mert azért túlzásokba sem kell esni, hiszen Isten a számunkra teremtetette a világot: ezt akarta Erzsike réalteológiája kifejezni.

Idő

Bizony, még mi, felnőttek sem értjük az idő titkát. Szimbólumokba foglaljuk, bölcsen bólogatunk, de csak kisiklik a legnagyobb filozófusok kezéből is, megfoghatatlanul, mint a patak hullámai. A pár évtizednyi távlatban gondolkodó emberi elmével hogyan is foghatnánk fel az isteni teremtés teljességét, a kezdet és a végtelenség távlatait. A titok azonban már a gyermeki lelket is megérinti, mint a lepkék tánca a virágos mezőn: mintha biztatna, ne add föl a reményt, próbálj a közelemben keverülni, hiszen arra vagy teremtve, hogy a legnagyobb kérdésekkel foglalkozz.

A magas filozófia a villanykapcsoló megjavításával kapcsolatosan került terítékre. Nem elvont gondolatok, hanem egy gyakorlati párbeszéd formájában.

- Most sötétben maradunk?
- Dehogyan maradunk, Jézus megjavítja a kapcsolót.
- Dehogyan javítja meg, Jézus kicsi!
- Már hogy lenne kicsi.
- Hát csak karácsonyra születik meg!
- De már megszületett a múltkor karácsonykor, és ő is úgy nő, mint te. Már nagy Jézus, és meg tudja csinálni a kapcsolót.
- Nem, Jézus kicsi.

Karácsony

Érettünk ölt földi testet,
Megszületik, aki él.
Krisztus, ki az örök kezdet,
S tetteinkben ő a cél.

Ősz

Gyere, nézd: az őszi fáról
Hullanak a levelek.
Kifordított fenyerükkel
Lassan búcsút intenek.

Gyere, nézzük együtt őket
Legközelebb már, lehet
Lehullanak mind a földre
S csak az üres ág remeg.

Tél

Fehér fátylat sző a rétre,
Fáknak kesztyűt horgol.
Elérjen az ág végére
Csillag-mintás hóból.

Szellő indul füttyörészve,
Megcsillan a hó-por.
– Ő is fázik. Hát a télre
Már senkise gondol?

Mosolyog a könnyű felhő:
– Akad egy subára.
Gallérja a fenyőerdő,
Szivárvány ruhája.

Készült illusztráció ezekhez a versekhez is. Andrea rajzán az egymásba futó felhőkből szivárvány bontakozik: a rajzon minden összekapcsolódik, együvé tartozást fejez ki, a szivárvány színeit virágok folytat-

ják, melyeknek szemlátomást a fagy sem árt. Szerénke komoly arccal kérdi: – Az én rajzomat tetszett-e látni? Őszi erdő, de éjjel, ez a címe. Őszi erdő, éjjel. Amely rajzot aztán különleges figyelemmel szemlélek. Hiszen ez már valódi alkotói áttükrözése a versnek: az éjjeli rajz külön mondanivalót hordoz. A sötétséget szinte magába sűríti a hold feketének rajzolt tányérja, de a lehulló falevelek, mint megannyi apró mécses, világítanak, apró piros ponttal színezve. A fellegek is kékek ezen az őszi éjszakán, akárcsak a reménység. A kék felhők pedig, legyen éjjel avagy nappal, ott úsznak Erzsike és Alina illusztrációin is.

Rajzolni azonban nem tud mindenki, ehhez a természet adta tehetségen kívül bizonyos életkor is szükségeltetik. No, a kor megjön idővel, nem mindenkinek hoz azonban tehetséget is hozzá, nekem legalábbis az idő elfelejtett rajzolási talentumot hozni, most már aligha kerül rá a sor. De Évikénél még semmi sem lehetetlen, négyéves kezecskéjének vonalai rendeződhetnek majd akár művészi alkotásokká is. Most azonban csak egy fehér rajzlapot hoz elé, melyen egyelőre semmisem látszik. Kíváncsian várom, milyen produkcióval akar meglepni, de ő csodálkozó szemmel mutatja ismételten az üres lapot: – Hát nem látod? – Mit, kedvesem? – kérdezem, csodálkozással tromfolva az övét. – Ezt a szép fehér csillagot itt középen! – vágja ki némi sértődéssel, de megértéssel is a vak-ságommal szemben. – Ó, persze – kapok észbe –, a csillagot... Mert a rajzlap közepén egyszerre fölragyog, és sugározni kezd egy fehér csillag, egészen olyan, mint amilyen Betlehemben jelent meg valamikor...

Magány

– Gyere, legyél velem egyedül! – hív Palika, ezúttal nem játékra invitálva. A hívás így első hallásra talán nem is érthető: hiszen ketten, ugye, már nem lehet egyedül lenni. Többről van szó azonban, Palika megfogalmazása igenis pontos: a saját világának boltozataiba és rejtett útjaira hív meg, ezt kívánja megosztani, a lelkében épült egyszerre vidám és komoly játékvár kapuját nyitná meg. Azokat a gondolatokat, szomorúságot és vidámságot, ami egészen ő. Nemrégén egy rajzot készített: virágos rét, egyszerre csak az egyik virág gyermek-arccal fordul felénk. Kérdő és biztató a virág-gyerek vagy gyerek-virág pillantása. Észreveszel-e engem is a többiek között, meglátod-e, mennyire saját arcom van? Válaszolsz-e a pillantásomra?

Hópehely

Magányos hópihe szállong
Mintha nem lenne, csak egy.
Elborítja a világot,
Csöndjével csöndet befed.

Mert már csupa némaság volt,
Nem suhogtak levelek,
Ő jár csupán lepke-táncot
Megfakult mezők felett.

Mint tétova gondolatnak
Röpülése, úgy lebeg.
Nem vihar – egy szél-sóhaj csak
Amelyből megszületett.

Inci és Finci, a macskákkal szembeszálló két hős kisegér meséjét nézzük a televízióban, Andrea le is rajzolja a nagyfülű hősöket. Valerikának azonban külön története van az egerekről:

– Nálunk annyi egér volt a házban, meg patkányok! A fazékra tettünk egy követ, hogy ne másszanak bele. A kenyeret meg betettük a fejünk alá, de úgy látszik, megérezték. Kértünk pár szál gyufát a szomszédból, és, amikor kezdtek ránk felmászni a patkányok és az egerek, közéjük dobtuk az égő gyufát.

Mindenütt süt a nap

Egész nap készülődött a zivatar, dél felé ki is tört, fekete felhők futottak át az égen, villámok lobbantak. De elmúlt ez is, lassanként kiderült az égbolt, mindenütt esőcseppek csillantak. Fánika rohan lelkendezve, hangosan újságolja:

– Nézzétek! Mindenütt süt a nap!

Hát persze, hogy mindenütt, ha már egyszer kisütött. Itt azonban helyreutasításnak nincsen helye, mert ismét csak az történt, ami annyiszor ebben az otthonban: valaki arra figyelmeztetett, hogy szüntelenül csodák történnek körülöttünk, amiről csak mi nem látjuk, hogy mekkora csodák. Hogy is van ott egyszerre a napsugár mindenütt, hogyan tölti be a végtelen teret, hogy elér a legkisebb levélhez éppúgy, mint Fánika nevetően csodálkozó szemébe.

Fánika történetét Csaba testvér meséli el.

– A plébániákon ott van a címünk, tudják, ha gond van, egy helyet mindig igyekszünk találni. Így szólt egyik plébános, hogy lenne egy gyerek, akit el kellene hozni. Csak a nagymama volt otthon, gyorsan kiderült, hogy lenne még egy gyerek, aztán egy másik is előkerült az ágy alól, egy banános ládából. Ő volt Fánika. Elhatároztuk, hogy mindet elhozzuk, de kellett a szülői beleegyezés. Az anyára a kocsmában találunk rá, valahonnan távolról válaszolt szavainkra. – Ők is mennének? Hát akkor vigyék őket – és már fordult is félre, a semmibe meredve. Egy helyen megálltunk, vettünk tejet, kenyeret, megetettük őket, hanem a legkisebb csak sírdogált. Próbáltam vigasztalni: ne félj, a mamád majd meglátogat bennünket.

De a legnagyobb megrántotta a ruhámat:

– Nem a mamája miatt sír, hanem mert még éhes.

Tessék neki adni még egy szelet vajas kenyeret.

Álom

Az álmok gyakran adnak vigasztalást, visszahoznak arcokat, eseményeket. Vajon az otthon lakóinak álmaiban hogyan kapcsolódnak össze az új és az előző élet eseményei, érzései? Egyik reggel Istvánka újságolja:

– Apáról álmodtam, olyan jó volt vele.

Az apja már régebben meghalt, aztán az édesanyja is. Apja tolókoszhoz volt kötve, gyakran verte a gyerekeit. Mikor megkérdeztük, minek ment oda hozzá, mikor tudta, mi fog következni, csak annyit felelt: Mert ha nem mentem, akkor kiabálni kezdett, és nagyon rossz volt neki.

Voltaképpen tehát megsajnálta az apja tehetetlenségét, amelyet olyan módon is megpróbált elrejteni, hogy ő ment oda a tehetetlen rokanthoz. De miről szólhat az álom, milyen pillanatot varázsolt vissza ebből az életből?

– Azt álmodtam, hogy toltam fel a dombon édesapámat Makfalváról Szováta felé. Mentünk kéregetni. Az úton találkoztunk egy gyermekkel, aki már gyűjtött egy marék pénzt. Én elvettem a pénzét, és odaadtam édesapámnak. Édesapám elküldött, hogy vegyek rajta pálinkát, és én vettem, de nagyon éhes voltam.

Ennyi az álom, amelyben felidéződött egész korábbi élete. Nem szakadt el tőle, úgy őrizte meg, olyannak, amilyen volt, nem szépítette meg az emlékeit. Hiszen így megőrizhette az édesapát is, aki már nincs többé, de akinek álmában mégis csak vehet egy pohár pálinkát.

Tábortűz

Este tábortűzet gyújtunk, belemerülünk a mesélésbe, körülöttünk lobogó szikrák, mindig újak keringenek fölfelé. Ibolya megkérdezi:

– Ezek a szikrák felszállnak és abból lesznek a csillagok?

– Nem – felelem, megragadva az alkalmat némi oktatásra. – A szikrák egy idő után kialusznak, és nem világítanak többé. Tudod, a bennük levő anyagdarabka elég, és szén, pernye lesz belőle, az kavarog a levegőben.

Ibolya elszomorodik egy pillanatra, de azután határozottan kiigazít:

– De igen! Felszállnak és kipukkannak és úgy lesznek a csillagok.

Mert szikrák és parányi embersorsok nem semmisülhetnek meg, ragyogásuk egyre teljesebbé válik, és nő, csak nő, amíg az egész égbolt egyetlen ragyogás lesz.

Dévai legenda

Mint fordított Csaba-legenda:
Fölszikrázik a földi élet.
S irigyei a csillagok
Kétszáz gyerek boldog szívének.

Mert égi fények földre szálltak,
Tündököljön a tiszta jóság,
S a le nem omló Déva-várat
Mosoly és jószándék boltozzák.

S hogy tiszta tettek fényesednek
Épül, épül a vár nagyobbra,
Hulló kövekből teljesebbet
Hirdethessen bástyája, tornya.

– Mert az a vár lélekben épül! –
Zengi ó-templom új harangja.
S mi szétporladna, kiegészül
Nem rontja viharok haragja.

És így rakódik népünk sorsa:
Ha viszály tép, leverne bánat
A sziklacsúcson felragyogva
Építsd fel azt a Déva-várat.

Utószó

– Idegenforgalmi, turisztikai képzést kellene beindítani, hogy valamilyen képesítést tudjunk adni a most már középiskolás korba növegyekeinknek – mondja Csaba testvér. Aztán lehetne rendezni különféle eseményeket, várjátékot, eljátszani a középkori életet. Visszakaptunk valamennyi földet, azon lehetne a régmúlt időkben használatos fűszereket termelni, meg lehetne varrni a korabeli ruhákat is. Láthatnák a látogatók, hogyan éltek itt egykor az elődeink. Terveiben összefonódik a múlt és a jövő, a turistáknak elképzelt jelenetben ott van az a táj, melyet valamikor tündéerkertnek neveztek. Népek sorsa csillan egymásba, elképzelt békés testvériségben, és boldog gyerekkacagás hallatszik e fölött a táj fölött, de elég már a képzelgésből, a legkisebbektől jött egy küldöttség, hogy most már ők is szeretnének fürödni menni a patakra, kísérje el őket Csaba testvér, mert felügyelet nélkül ez még tilos a számukra.

Tartalom

Bevezető	5
Megérkezés	9
Próbatétel	11
Cseppre csepp!	14
Születésnap	16
Vizsga	17
Add a neved!	19
Kié lehet?	21
Hajtás	21
El ne menj!	22
Ezüstpityke	24
Édesmama	26
Fürdés	27
Milyen a mennyország?	28
Az Isten boltja	30
Illusztráció	32
Kérek valamit!	33
Kenyérszegés	34
Csuporék	35
Százezer hóvirág	36
Újrakezdés	38
Kórház	39
Ketten vannak	41
Csapat	42
A csavargó patak	43
Bűn	49
Zápor	50
Elemlámpa	51
A világ	52
Természet	54
Mindig	55
Te nyertél!	56

Bálvány	58
Idő	60
Karácsony	60
Ősz	61
Tél	61
Magány	63
Hópehely	64
Mindenütt süt a nap	65
Álom	66
Tábortűz	67
Dévai legenda	68
Utószó	69

Ennek a kötetnek a történetei erdélyi gyermekotthonokban játszódtak. Apró emberi sorsok villannak föl bennük, a lélek eszmélkedése, magára találása. Mint cseppben a tenger, tükröződik azonban bennük egy nagyobb árvaság is: hiszen az első világháborút követő időkben a magyarság egészének önértékelése, öntudata roppant meg, ma pedig a gazdasági kényszerek szorításában a kultúra, az identitás értelme kérdőjeleződik meg. Zsákutcába jutott gazdasági fejlődés, vergődő családok, az úgynevezett szociális hálóból kihulló emberi sorsok, tanácstalanná váló fiatalok, akik sokszor érthető indokokból, elhagyják szülőföldjüket, hogy másutt olvadjanak be szerencsésebb sorsú nemzetekbe.

Lelhet-e támaszra az egyik árvaság a másik árvaságban, hogy a nemzet egésze karolja föl azokat, akik máskülönben elvesznének. Katolikus, református, alapítványi kezdeményezések igyekeznek segíteni: az ő hétköznapi életükből villantunk fel egy-egy kockát. Hogyan találunk lassan önmagukra az ide került gyermekek, és nem lehet nem meglátni, hogy bennük a tágabb közösség eszmélkedik.

